

ROZDZIAŁ 1

TEORIA OSOBOWOŚCI: OD POTOCZNYCH OBSERWACJI DO SYSTEMATYCZNYCH TEORII, 1

(tłum. Jacek Neckar)

DLACZEGO BADAĆ OSOBOWOŚĆ?, 3

DEFINICJA OSOBOWOŚCI, 4

TEORIA OSOBOWOŚCI JAKO ODPOWIEDŹ NA PYTANIA: CO?, JAK?
I DLACZEGO?, 5

Struktura, 6

Dynamika, 7

Wzrastanie i rozwój, 9

Determinanty genetyczne, 9

Determinanty środowiskowe, 10

Kultura, 11

Klasa społeczna, 11

Rodzina, 11

Rówieśnicy, 13

Relacje między determinantami genetycznymi i środowiskowymi, 13

Psychopatologia i zmiana zachowania, 14

Podsumowanie, 14

WAŻNE ZAGADNIENIA W TEORII OSOBOWOŚCI, 15

Filozoficzne ujęcie osoby, 15

Wewnętrzne i zewnętrzne determinanty zachowania, 15

Sytuacyjna i czasowa spójność zachowania, 17

Jedność zachowania i obraz siebie, 18

Zmieniające się stany świadomości i pojęcie nieświadomości, 19

Relacje między poznaniem, afektem i zewnętrznym zachowaniem, 20

Wpływ przeszłości, teraźniejszości i przyszłości na zachowanie, 20

Podsumowanie, 21

OCENA TEORII, 21

Szeroki zakres obowiązywalności, 23

Prostota, 24

Znaczenie dla badań, 24

Podsumowanie, 24

TEORIA I BADANIE OSOBOWOŚCI, 25

GLÓWNE POJĘCIA, 26

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 26

ROZDZIAŁ 2

NAUKOWE BADANIE LUDZI, 27

(tłum. Jacek Neckar)

DANE PSYCHOLOGII OSOBOWOŚCI, 29

CELE BADAŃ: RZETELNOŚĆ, TRAFNOŚĆ, ETYKA BADAŃ, 33

Rzetelność, 34

Trafność, 34

Etyka badań i polityka społeczna, 35

TRZY OGÓLNE PODEJŚCIA DO BADAŃ, 37

Studium przypadku i badania kliniczne, 37

Reakcje na stres pola walki, 38

Badania laboratoryjne i eksperymentalne, 40

Wyuczona bezradność, 40

Kwestionariusze osobowości i badania korelacyjne, 43

Wewnętrzne – zewnętrzne poczucie kontroli, 44

Atrybucje przyczynowe: styl wyjaśniania, 46

Kwestionariusz Stylu Atrybucyjnego (ASQ), 47

Styl wyjaśniania, 49

OCENA ALTERNATYWNYCH PODEJŚĆ DO BADAŃ, 51

Studium przypadku i badanie kliniczne: mocne i słabe strony, 51

Wykorzystywanie sprawozdań werbalnych, 53

Badania laboratoryjne i eksperymentalne: mocne i słabe strony, 54

Badania korelacyjne i kwestionariuszowe: mocne i słabe strony, 57

Podsumowanie mocnych i słabych stron, 58

TEORIA OSOBOWOŚCI I BADANIE OSOBOWOŚCI, 59

POMIAR OSOBOWOŚCI I PRZYPADEK JIMA, 61

ZARYS AUTOBIOGRAFII, 62

GŁÓWNE POJĘCIA, 63

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 64

ROZDZIAŁ 3

TEORIA PSYCHODYNAMICZNA: PSYCHOANALITYCZNA TEORIA OSOBOWOŚCI FREUDA, 65

(tłum. Beata Majczyzna, Marek Majczyzna)

ZYGMUNT FREUD (1856–1939): OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AUTORA I JEGO PROPOZYCJI, 67

FREUDA UJĘCIE OSOBY I SPOŁECZEŃSTWA, 71

FREUDA UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ NAUKOWYCH, 73

PSYCHOANALIZA: TEORIA OSOBOWOŚCI, 75

Struktura, 75

Koncepcja nieświadomości, 75

Poziomy świadomości,	75
Nieświadomość motywowana,	76
Stosowne badania psychoanalityczne,	78
Obecny status koncepcji nieświadomości,	81
Id, ego, superego,	84
Dynamika,	87
Instynkty życia i śmierci,	87
Dynamika funkcjonowania,	89
Lęk i mechanizmy obronne,	90
Wzrastanie i rozwój,	99
Rozwój procesów myślenia,	100
Rozwój popędów,	101
Stadia rozwoju,	101
Stadia rozwoju psychospołecznego według Eriksona,	105
Znaczenie wczesnych doświadczeń,	107

GLÓWNE POJĘCIA, 110

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 112

ROZDZIAŁ 4

TEORIA PSYCHODYNAMICZNA: ZASTOSOWANIA I OCENA

TEORII FREUDA, 115

(tłum. Katarzyna Sikora)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 116

Pomiar osobowości: testy projekcyjne,	117
Test Plam Atramentowych Rorschacha,	118
Test Apercepcji Tematycznej (TAT),	121
Przykład zastosowania i ocena,	123
Psychopatologia,	125
Typologia osobowości,	126
Typ oralny,	126
Typ analny,	126
Typ falliczny,	127
Konflikt i mechanizmy obronne,	128
Zmiana zachowania,	130
Wgląd w nieświadomość: wolne skojarzenia i interpretacja marzeń sennych,	130
Proces terapeutyczny: przeniesienie,	132

OPIS PRZYPADKU: MAŁY HANS, 134

Prezentacja problemu,	134
Wydarzenia, które doprowadziły do rozwoju fobii,	134
Interpretacja objawów,	135
Rozwiązanie konfliktu edypalnego,	137
Ogólna ocena,	137

PRZYPADEK JIMA, 138

Test Rorschacha i TAT: teoria psychoanalityczna,	138
Komentarz,	141
Reakcja Jima na testy projekcyjne,	142
Testy projekcyjne a teoria psychoanalityczna,	143

POKREWNE STANOWISKA I WSPÓŁCZESNE ROZWINIĘCIA TEORII PSYCHOANALITYCZNEJ, 144

Wczesna opozycja wobec Freuda,	144
Alfred Adler (1870–1937),	144
Carl G. Jung (1875–1961),	146
Ujęcia osobowości akcentujące czynniki kulturowe i interpersonalne,	148
Karen Horney (1885–1952),	148
Harry Stack Sullivan (1892–1949),	150
Współczesne rozwinięcia klasycznej psychoanalizy,	151
Teoria relacji z obiektem,	151
<i>Narcyzm i osobowość narcystyczna</i> ,	152
Przywiązanie i relacje międzyosobowe w okresie dorosłości,	155

KRYTYCZNA OCENA, 161

Mocne strony teorii psychoanalitycznej,	161
Słabe strony teorii psychoanalitycznej,	162
Status naukowy teorii psychoanalitycznej,	162
Psychoanalityczne ujęcie osoby ludzkiej,	164
Podsumowanie,	165

GLÓWNE POJĘCIA, 166

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 167

ROZDZIAŁ 5

TEORIA FENOMENOLOGICZNA: CARLA ROGERSA SKONCENTROWANA NA OSOBIE TEORIA OSOBOWOŚCI, 169

(Hum. Beata Majczyzna, Marek Majczyzna)

CARL R. ROGERS (1902–1987): OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AUTORA I JEGO PROPOZYCJI, 171

ROGERSA UJĘCIE OSOBY, 173

ROGERSA UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ NAUKOWYCH, 174

TEORIA OSOBOWOŚCI CARLA ROGERSA, 175

Struktura,	175
Ja,	175
Pomiar obrazu siebie,	176
<i>Technika Q-sort</i> ,	176
<i>Test Przymiotnikowy i Dyferencjał Semantyczny</i> ,	178
Dynamika,	182
Samoaktualizacja,	182
Spójność wewnętrzna i zgodność,	183
<i>Stany niezgodności i procesy obronne</i> ,	186

<i>Badania nad spójnością wewnętrzną i zgodnością,</i>	186
Potrzeba akceptacji,	188
Wzrastanie i rozwój,	189
Samoaktualizacja i niezaburzony rozwój psychiczny,	189
Badania relacji rodzice – dziecko,	189
Poglądy dzieci na dobre Ja i złe Ja,	192
Wnioski,	195

GLÓWNE POJĘCIA, 195

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 196

ROZDZIAŁ 6

TEORIA FENOMENOLOGICZNA: ZASTOSOWANIA I OCENA TEORII ROGERSA, 197

(tłum. Beata Majczyzna, Marek Majczyzna)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 198

Psychopatologia,	199
Rozbieżność doświadczenia Ja,	199
Rozbieżności pomiędzy elementami Ja,	199
Zmiana,	202
Warunki terapeutyczne niezbędne dla zajścia zmiany,	202
Wyniki terapii skoncentrowanej na kliencie,	205
Zebranie specyficznych cech,	205

PRZYPADEK ILUSTRUJĄCY TEORIĘ: PANI OAK, 206

Opis klientki i problemu,	206
Opis terapii,	206
Opis rezultatów terapii,	208

PRZYPADEK JIMA, 208

Dyferencjał semantyczny: teoria fenomenologiczna,	208
Uwagi na temat danych,	210

NAJNOWSZE ROZWINIĘCIA, 211

Rogersa przesunięcie akcentu: przejście od jednostek do grup i społeczeństwa,	211
Zainteresowanie Ja i wewnętrznie motywowanymi celami,	211

POKREWNE PUNKTY WIDZENIA, 214

Ruch potencjału ludzkiego,	214
Kurt Goldstein (1878–1965),	215
Abraham H. Maslow (1908–1970),	216
Egzystencjalizm,	220

OCENA KRYTYCZNA, 222

Fenomenologia,	222
Pojęcie Ja,	224
Konflikt, lęk i obrona,	225
Psychopatologia i zmiana,	227
Ocena podsumowująca,	227

GŁÓWNE POJĘCIA, 229

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 230

ROZDZIAŁ 7

CECHOWE UJĘCIA OSOBOWOŚCI: ALLPORT, EYSENCK, CATTELL, 231

(tłum. Katarzyna Sikora)

POJĘCIE CECHY, 233

Co to jest cecha?, 233

Poglądy podzielane przez teoretyków cech, 234

CECHOWA TEORIA OSOBOWOŚCI GORDONA W. ALLPORTA (1897–1967), 235

Cechy, stany, aktywności, 236

Rodzaje cech, 237

Autonomia funkcjonalna, 238

Badania idiograficzne, 238

Komentarz, 239

TRÓJCZYNNIKOWA TEORIA HANSA J. EYSENCKA (1916–1997), 239

Pomiar cech: analiza czynnikowa, 240

Podstawowe wymiary osobowości, 241

Pomiar przy użyciu kwestionariuszy, 243

Wyniki badań, 244

Biologiczne podłoże [cech], 246

Psychopatologia i zmiana zachowania, 247

Komentarz, 249

CZYNNIKOWO-ANALITYCZNE UJĘCIE CECH RAYMONDA B. CATTELLA (1905–1998), 250

Cattella poglądy na naukę, 251

Cattella teoria osobowości, 253

Rodzaje cech, 253

Źródła danych: dane typu L, typu Q i typu OT, 254

Uwagi podsumowujące, 258

Stołość i zmienność zachowania, 258

Komentarz, 260

TEORIA CECHOWA: ALLPORT, EYSENCK, CATTELL, 260

GŁÓWNE POJĘCIA, 261

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 263

ROZDZIAŁ 8

**TEORIA CECHOWA: PIĘCIO CZYNNIKOWY MODEL OSOBOWOŚCI:
ZASTOSOWANIE I OCENA CECHOWEGO UJĘCIA OSOBOWOŚCI, 265**

(tłum. Katarzyna Sikora, Anna Tylikowska)

PIĘCIO CZYNNIKOWY MODEL OSOBOWOŚCI, 268

Analiza pojęć opisujących cechy w języku naturalnym

i w kwestionariuszach, 268

Podstawowa hipoteza leksykalna, 270

Badania międzykulturowe – czy PMO ma charakter uniwersalny?, 271

PMO i kwestionariusze osobowości, 273

NEO-PI-R i jego hierarchiczna struktura: czynniki niższego rzędu, 273

Pięcio czynnikowy model osobowości a czynniki wyodrębnione przez

Eysencka i Cattella, 276

Proponowany model teoretyczny dla czynników „Wielkiej Piątki”, 277

Wzrastanie i rozwój, 279

Zmiany osobowości związane z wiekiem u osób dorosłych, 279

Badania nad rozwojem czynników PMO w okresie dzieciństwa

i adolescencji, 281

Stabilność i zmiana osobowości, 282

Zastosowania PMO, 283

Doradztwo zawodowe, 283

Zdrowie i długość życia, 283

Diagnoza zaburzeń osobowości, 284

Terapia, 284

Uwagi podsumowujące, 285

STUDIUM PRZYPADKU: SZEŚĆDZIESIĘCIODZIEWIĘCIOLATEK, 287

Ogólny opis osobowości w kategoriach „Wielkiej Piątki”, 288

Korelaty osobowości: kilka możliwych implikacji, 289

Efekty terapii, 290

PRZYPADEK JIMA, 290Szesnastoczynnikowy Kwestionariusz Osobowości: pojęcie cechy, teoria
czynnikowo-analityczna, 290

Uwagi na temat danych, 291

Staż osobowości: Jim w pięć i w dwadzieścia pięć lat później, 293

Pięć lat później: samoopis doświadczeń życiowych i zmian
osobowości, 293

Doświadczenia życiowe, 293

Zmiany osobowości, 295

Dwadzieścia lat później, 297

Model pięcio czynnikowy: samoopis oraz szacowanie żony dokonane
przy użyciu NEO-PI, 297**OCENA: SPÓR OSOBA – SYTUACJA, 299**

Stabilność w czasie, 300

Stabilność sytuacyjna, 301

Wnioski, 304

CAŁOŚCIOWA OCENA TEORII CECHOWEJ, 304

- Mocne strony teorii cech, 305
 - Duża aktywność badawcza, 305
 - Interesujące hipotezy, 305
 - Potencjalne związki z biologią, 306
- Słabe strony teorii cech, 306
 - Problemy z metodą: analiza czynnikowa, 306
 - Problemy z pojęciem cechy, 307
 - Co pominięto lub zaniedbano?, 308

GLÓWNE POJĘCIA, 310**PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 311****ROZDZIAŁ 9****BIOLOGICZNE PODSTAWY OSOBOWOŚCI, 313**

(tłum. Jacek Neckar)

TEMPERAMENT: PROBLEM PSYCHOFIZYCZNY OD CZASÓW DAWNYCH DO WSPÓŁCZESNYCH, 315

- Cechy konstytucjonalne i temperament: wczesne poglądy, 316
- Cechy konstytucjonalne i temperament: badania podłużne, 320
- Cechy konstytucjonalne i temperament: badania Kagana nad dziećmi zahamowanymi i niezahamowanymi, 321
- Cechy konstytucjonalne i temperament: uwagi podsumowujące, 323

TEORIA EWOLUCJI I OSOBOWOŚĆ: WSPÓŁCZESNA SYNTEZA, CZĘŚĆ I, 324

- Różnice między kobietami a mężczyznami w kryteriach doboru partnera, 326
- Różnice między kobietami a mężczyznami w przyczynach zazdrości, 327
- Teoria ewolucji i Pięcoczynnikowy Model Osobowości, 328
- Wyjaśnienia ewolucyjne: komentarz, 329

GENY I OSOBOWOŚĆ: WSPÓŁCZESNA SYNTEZA, CZĘŚĆ II, 332

- Genetyka zachowania, 332
 - Metoda selektywnej hodowli, 333
 - Metoda bliźniąt, 333
 - Metoda adopcyjna, 335
 - Współczynnik odziedziczalności, 336
 - Odziedziczalność osobowości: ustalenia, 337
 - Niektóre istotne zastrzeżenia, 338
- Środowisko i interakcje geny – środowisko, 341
 - Środowisko wspólne i specyficzne, 341
 - Rozumienie wpływów środowiska specyficznego, 344
 - Trzy rodzaje interakcji natura – wychowanie, 344
- Podsumowanie i uwagi, 345

NEUROBIOLOGIA I OSOBOWOŚĆ, 347

- Lokalizowanie funkcji mózgu: ciało migdałowe, 347

- Dominacja półkulowa, półkuli lewej i prawej, 348
- Funkcjonowanie neurotransmiterów: dopamina i serotonina, 349
- Neurobiologia i trzy główne wymiary temperamentu, 350
 - Trzy wymiary temperamentu: PE, NE i DvC, 350
 - Korelaty emocjonalne i korelaty stylu życia wymiarów PE, NE i DvC, 351
 - Korelaty biologiczne wymiarów PE, NE i DvC, 351
 - Niektóre ograniczenia, 352
- Plastyczność: procesy biologiczne jako zarówno przyczyna, jak i skutek, 354
- Podsumowanie, 355

BIOLOGIA I PROBLEMY SPOŁECZNO-POLITYCZNE, 355

GŁÓWNE POJĘCIA, 357

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 358

ROZDZIAŁ 10

UCZENIOWE UJĘCIA OSOBOWOŚCI, 361

(tłum. Agnieszka Niedźwieńska)

UCZENIOWE UJĘCIE OSOBY I NAUKI, 363

Behawioryzm Watsona, 364

TEORIA WARUNKOWANIA KLASYCZNEGO PAWŁOWA, 365

Ogólna charakterystyka autora i jego propozycji, 365

Zasady warunkowania klasycznego, 366

Psychopatologia i zmiana, 369

Warunkowe reakcje emocjonalne, 370

„Oduczanie” strachu przed królikiem, 371

Dodatkowe zastosowania warunkowania klasycznego, 374

Systematyczna desensytyzacja, 374

Reinterpretacja przypadku Małego Hansa, 376

Dalsze rozwinięcia, 377

TEORIA WARUNKOWANIA INSTRUMENTALNEGO SKINNERA, 379

Ogólna charakterystyka autora i jego propozycji, 379

Skinnera teoria osobowości, 381

Struktura, 382

Dynamika – warunkowanie instrumentalne, 382

Wzrastanie i rozwój, 384

Psychopatologia, 385

Pomiar behawioralny, 386

Plan badawczy ABA, 389

Wskaźnikowe i próbkowe podejścia do pomiaru, 389

Zmiana zachowania, 390

TEORIA BODŹCA – REAKCJI: HULL, DOLLARD I MILLER, 391

Ogólna charakterystyka autorów i ich propozycji, 391

Clark L. Hull (1884–1952), 391

John Dollard (1900–1980) i Neal E. Miller (1909–), 393

Teoria osobowości S-R,	394
Struktura,	394
Dynamika,	395
Wzrastanie i rozwój,	396
Psychopatologia,	397
Rodzaje konfliktów,	397
PORÓWNANIE UJĘĆ UCZENIOWYCH Z WCZEŚNIEJSZYMI POGLĄDAMI,	398
KRYTYCZNA OCENA,	399
Mocne strony ujęć uczeniowych,	399
Słabe strony ujęć uczeniowych,	400
GŁÓWNE POJĘCIA,	403
PODSTAWOWE TWIERDZENIA,	405

ROZDZIAŁ 11

POZNAWCZA TEORIA OSOBOWOŚCI: GEORGE'A A. KELLY'EGO TEORIA KONSTRUKTÓW OSOBISTYCH, 407

(tłum. Anna Tylikowska)

**GEORGE A. KELLY (1905–1966): OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA
AUTORA I JEGO PROPOZYCJI, 411**

KELLY'EGO UJĘCIE OSOBY, 412

KELLY'EGO UJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ, 413

TEORIA OSOBOWOŚCI GEORGE'A A. KELLY'EGO, 416

Struktura, 416

Konstrukty i ich interpersonalne konsekwencje, 417

Typy konstruktyw i system konstruktyw, 418

Test Konstruktyw Osobistych (Rep test), 420

Złożoność – prostota poznawcza, 424

Dynamika, 426

Antycypowanie zdarzeń: przewidywanie przyszłości, 426

Lęk, strach i zagrożenie, 428

Podsumowanie Kelly'ego ujęcia dynamiki, 430

Wzrastanie i rozwój, 430

GŁÓWNE POJĘCIA, 432

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 433

ROZDZIAŁ 12

POZNAWCZA TEORIA OSOBOWOŚCI: ZASTOSOWANIA I OCENA TEORII KELLY'EGO, 435

(tłum. Anna Tylikowska)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 436

Psychopatologia, 436

Problemy z systemem konstruktów, 437

Samobójstwo i wrogość, 439

Podsumowanie, 440

Zmiana, 441

Warunki sprzyjające zmianie, 441

Terapia ustalonej roli, 442

Przykładowe badania, 444

Porównanie z innymi podejściami terapeutycznymi, 445

STUDIUM PRZYPADKU: RONALD BARRETT, 446

Scenariusz oparty na samoopisie, 446

Konstrukcja Kelly'ego, 447

Terapia ustalonej roli, 448

PRZYPADEK JIMA, 449

Rep test: teoria konstruktów osobistych, 449

Uwagi na temat danych, 451

ZBLIŻONE PUNKTY WIDZENIA ORAZ AKTUALNE ROZWINIĘCIA, 452

OCENA KRYTYCZNA, 454

Mocne i słabe strony teorii, 454

Podsumowanie, 457

PORÓWNANIE Z INNYMI TEORIAMİ, 458

Kelly i Freud, 458

Kelly i Rogers, 460

Kelly i teorie cechowe, 461

Kelly i teorie uczeniowe, 462

Konstrukty dotyczące teorii osobowości, 463

GŁÓWNE POJĘCIA, 464

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 464

ROZDZIAŁ 13

TEORIA SPOŁECZNO-POZNAWCZA: BANDURA I MISCHEL, 467

(tłum. Agnieszka Niedźwieńska)

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA AUTORÓW I ICH PROPOZYCJI, 470

Albert Bandura (1925–), 470

Walter Mischel (1930–), 471

WJĘCIE OSOBY, 472

WJĘCIE NAUKI, TEORII I BADAŃ, 474

SPOŁECZNO-POZNAWCZA TEORIA OSOBOWOŚCI, 474

Struktura, 474

Oczekiwania – przekonania, 474

Różnicowanie sytuacji i spójność wewnętrzna osobowości, 475

Ja i przekonania na temat własnej skuteczności, 477

Cele, 478

Kompetencje – umiejętności, 479

Dynamika, 479

Cele, standardy i samoregulacja,	479
Poczucie własnej skuteczności i wykonanie,	480
Wybór,	483
Wysiłek, uporczywość, wykonanie,	483
Emocja,	484
Radzenie sobie,	484
Ujęcie motywacji – podsumowanie,	484
Wzrastanie i rozwój,	484
Uczenie przez obserwację,	486
Nabywanie a wykonanie,	486
Warunkowanie zastępcze,	487
Nabywanie umiejętności odraczania gratyfikacji,	488
Ujęcie wzrostu i rozwoju – podsumowanie,	491

GŁÓWNE POJĘCIA, 492

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 494

ROZDZIAŁ 14

TEORIA SPOŁECZNO-POZNAWCZA: ZASTOSOWANIA I OCENA, 497

(tłum. Agnieszka Niedźwieńska)

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 498

Psychopatologia,	498
Dysfunkcjonalne oczekiwania i przekonania na temat siebie,	499
Poczucie własnej skuteczności i lęk,	499
Poczucie własnej skuteczności i depresja,	500
Poczucie własnej skuteczności i zdrowie,	501
Zmiana,	503
Modelowanie i kierowane panowanie nad sytuacją,	503
Znaczące badania z tego zakresu,	504

STUDIUM PRZYPADKU: GARY W., 510

PRZYPADEK JIMA, 511

Teoria społeczno-poznawcza: cele, czynniki wzmacniające i przekonania na temat własnej skuteczności,	511
Cele,	511
Subiektywne wartości – czynniki wzmacniające,	512
Kompetencje i przekonania na temat własnej skuteczności,	512
Komentarz,	513

NAJNOWSZE ROZWINIĘCIA, 514

ANALIZA PORÓWNAWCZA, 515

Teoria społeczno-poznawcza a psychoanaliza,	515
Teoria społeczno-poznawcza a fenomenologia,	516
Teoria społeczno-poznawcza a teoria konstruktów osobistych,	517
Teoria społeczno-poznawcza a teoria cechowa,	517
Teoria społeczno-poznawcza a teoria uczeniowa,	518

KRYTYCZNA OCENA, 519

- Mocne strony teorii, 519
 - Nacisk na badania eksperymentalne i dane empiryczne, 519
 - Waga rozważanych zjawisk, 519
 - Otwartość teorii na zmianę, 520
 - Koncentracja na ważnych problemach, 520
 - Ujęcie osoby i zainteresowanie zjawiskami społecznymi, 520
- Słabe strony teorii, 521
 - Brak usystematyzowania i ujednolicenia teorii, 521
 - Nowe problemy związane z kolejnymi rozwinięciami teorii, 522
 - Względne pomijanie istotnych obszarów, 523
 - Wstępny charakter ustaleń, 524

GŁÓWNE POJĘCIA, 526

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 526

ROZDZIAŁ 15

POZNAWCZO-INFORMACYJNE UJĘCIE OSOBOWOŚCI, 529

(tłum. Jacek Neckar)

STRUKTURY POZNAWCZE, 531

- Kategorie, 531
 - Kategorie dla przedmiotów fizycznych, 532
 - Kategorie dla sytuacji, 534
 - Skrypty sytuacyjne*, 534
 - Kategorie dla indywidualnych sytuacji oraz związanych z nimi uczuć i zachowań*, 535
 - Kategorie dla ludzi, 535
 - Ja i schematy Ja, 536
 - Motywacyjne aspekty Ja, 540
- Wyjaśnienia przyczynowe i atrybucje, 543
 - Wyjaśnienia przyczynowe, 543
 - Konsekwencje atrybucji przyczynowych, 544
- Ukryta teoria osobowości, 546
- Podsumowanie, 546

ZASTOSOWANIA KLINICZNE, 547

- Stres i radzenie sobie, 548
 - Stres, 548
 - Sposoby radzenia sobie ze stresem, 549
 - Trening odporności na stres, 549
- Patologia i zmiana, 551
 - Ellisa terapia racjonalno-emotywna, 551
 - Becka poznawcza terapia depresji, 552
 - Poznawcza triada depresyjna, 552
 - Badania nad fałszywym poznaniem, 552
 - Terapia poznawcza, 553

PRZYPADEK JIMA, 554

- Teoria procesów informacyjnych: Procesy poznawcze i strategie radzenia sobie, 554
- Ogólne procesy poznawcze, atrybucje i myślenie dysfunkcjonalne, 555
- Metody radzenia sobie, 557
- Podsumowanie, 557
- Współczesne zastosowania, 558
- Od procesów poznawczych do uczuć i motywacji, 558
- Od świadomych do nieświadomych procesów poznawczych, 558
- Od myślenia do działania, 559
- Od Ja człowieka Zachodu do Ja międzykulturowego, 560

ZWIĄZEK TEORII PROCESÓW INFORMACYJNYCH Z TRADYCYJNĄ TEORIĄ OSOBOWOŚCI, 562

OCENA KRYTYCZNA, 563

- Mocne strony tego ujęcia, 563
 - Związki z psychologią poznawczą, 563
 - Rozważenie istotnych aspektów osobowości, 564
 - Wkład w promocję zdrowia i terapię, 565
- Słabe strony tego ujęcia, 565
 - Problemy z komputerem jako modelem, 565
 - Pominięcie problematyki emocji i motywacji, 566
 - Niedookreślony status terapii, 566

GŁÓWNE POJĘCIA, 567

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 568

ROZDZIAŁ 16

SYNTETYCZNE SPOJRZENIE NA TEORIĘ, POMIAR I BADANIE OSOBOWOŚCI, 571

(tłum. Krzysztof Krzyżewski)

TEORIA I HISTORIA ROZWOJU NAUKI, 573

- Stadia rozwoju nauki, 573
 - Wczesne stadium rozwoju, 573
 - Stadium nauki normalnej: paradygmaty, 573
 - Rewolucje naukowe, 576
 - Podsumowanie, 577

NIEKTÓRE SPRAWY DZIELĄCE TEORETYKÓW OSOBOWOŚCI, 577

- Filozoficzne ujęcie osoby, 577
- Wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zachowania, 578
- Czasowa i sytuacyjna spójność wewnętrzna zachowania, 580
- Wewnętrzna jedność zachowania i pojęcie Ja, 581
- Zmieniające się stany świadomości (*Awareness*) i pojęcie nieświadomości (*Unconscious*), 583
- Relacje między poznaniem, afektem i zewnętrznym zachowaniem, 584
- Wpływ przeszłości, teraźniejszości i przyszłości na zachowanie, 585

TEORIA OSOBOWOŚCI JAKO ODPOWIEDŹ NA PYTANIA TYPU: „CO?”, „JAK?” I „DLACZEGO?”, 586

Struktura osobowości, 586

Dynamika, 590

Wzrastanie i rozwój, 591

Psychopatologia, 592

Zmiana, 593

BIOLOGICZNE PODSTAWY I POZIOMY WYJAŚNIANIA, 594

Związki między teorią, pomiarem i badaniem, 596

PRZYPADEK JIMA, 597

Porównanie danych pomiarowych nawiązujących do różnych teorii, 597

Stabilność i zmiana w czasie, 598

Jima refleksje na temat danych, 598

Ogólne spojrzenie, 599

KOŃCOWE PODSUMOWANIE, 600

PODSTAWOWE TWIERDZENIA, 600

SŁOWNIK (tłum. zespół, oprac. Marek Majczyna), 603

BIBLIOGRAFIA (oprac. Marek Majczyna), 617

INDEKS OSOBOWY (tłum. i oprac. Beata Majczyna, Marek Majczyna), 655

INDEKS RZECZOWY (tłum. i oprac. Beata Majczyna, Marek Majczyna), 663